

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

19 декември 2019 година *

„Преюдициално запитване — Общи правила за вътрешния пазар на природен газ — Директива 2009/73/ЕО — Член 41, параграф 11 — Уреждане на спорове относно задълженията, наложени на оператора на система — Действие във времето на решенията на органа за уреждане на спорове — Правна сигурност — Оправдани правни очаквания“

По дело C-236/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour de cassation (Касационен съд) (Франция) с акт от 21 март 2018 г., постъпил в Съда на 29 март 2018 г., в рамките на производство по дело

GRDF SA

срещу

Eni Gas & Power France SA,

Direct énergie,

Commission de régulation de l'énergie,

Procureur général près la cour d'appel de Paris,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, Т. von Danwitz и С. Vajda (докладчик),
съдии,

генерален адвокат: Е. Танчев,

секретар: V. Giacobbo-Reygonnel, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 март 2019 г.,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

– за GRDF SA, от F. Boucard, H. Savoie и D. Théophile, адвокати,

– за Eni Gas & Power Франция SA, от J. Rousseau и F. Prunet, адвокати,

* Език на производството: френски.

- за Direct énergie, от F. Molinié, O. Fréget и L. Eskenazi, адвокати,
- за френското правителство, от S. Horrenberger, D. Colas, A.-L. Desjonquères и C. Mosser, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от O. Veynet и Й. Маринова, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 22 май 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 94), и по-специално член 41, параграф 11 от тази директива.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между GRDF SA, оператор на газоразпределителната система във Франция, от една страна, и Eni Gas & Power France SA (наричано по-нататък „Eni Gas“) и Direct énergie, доставчици на природен газ, както и Commission de régulation de l'énergie (Комисия за енергийно регулиране, Франция, наричана по-нататък „CRE“) и главния прокурор към Cour d'appel de Paris (Апелативен съд, Париж, Франция), от друга страна, относно договори за пренос, вследствие на които рискът от неплащане от страна на крайните клиенти и тежестта на управлението във връзка с клиентите се прехвърля върху доставчиците.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2003/55/ЕО

- 3 Член 18, озаглавен „Достъп на трети страни“, от Директива 2003/55/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 година относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и отменяне на Директива 98/30/ЕО (ОВ L 176, 2003 г., стр. 57; Специално издание на български език, 2007 г., глава 12, том 2, стр. 80) предвижда в параграф 1:

„Държавите членки следва да осигурят осъществяването на система за достъп на трети страни до преносната и разпределителната система и съоръженията за [втечен природен газ] на базата на публикувани тарифи, които важат за всички привилегирани клиенти, включително предприятия–доставчици, и се прилагат обективно и без дискриминация между потребителите на системата. Държавите членки следва да гарантират, че тези тарифи или методологиите, които определят изчисляването им, са одобрени преди влизането им в сила от регулаторен орган, упоменат в член 25, параграф 1, и тези тарифи — и методологиите, когато се одобряват само методологии — са публикувани преди влизането им в сила“.

- 4 По силата на член 33, параграф 1 от тази директива държавите членки приемат необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с настоящата директива, не по-късно от 1 юли 2004 г.

Директива 2009/73

5 Съображения 4, 6, 25, 30, 32 и 40 от Директива 2009/73 гласят:

„(4) Въпреки това понастоящем съществуват препятствия пред продажбата на газ в Общността при условия на равнопоставеност, без дискриминация и пречки. По-специално, все още не съществува недискриминационен достъп до мрежата и еднакво ефективно ниво на регулаторен надзор във всяка държава членка.

[...]

(6) Без ефективно отделяне на мрежите от дейностите по производство и доставка („ефективно отделяне“) остава риск от дискриминация не само в експлоатацията на мрежата, но и в стимулите за вертикално интегрираните предприятия да инвестират адекватно в мрежите си.

[...]

(25) Недискриминационният достъп до разпределителната мрежа определя достъпа надолу по веригата до клиентите на дребно. Възможностите за дискриминация по отношение на достъпа и инвестициите на трети страни все пак са от по-малко значение на равнище разпределение, отколкото на равнище пренос, където претоварването и влиянието на свързаните с производството интереси са обикновено по-значителни, отколкото на равнище разпределение. Освен това правното и функционално отделяне на операторите на разпределителни системи съгласно Директива [2003/55] се изисква едва от 1 юли 2007 г. и въздействието му върху вътрешния пазар на природен газ тепърва следва да се оцени. Действащите правила за правно и функционално отделяне могат да доведат до ефективно отделяне, при условие че бъдат по-ясно определени и правилно прилагани, а спазването им — следено отблизо. За да бъдат създадени условия на равнопоставеност на пазара на дребно, дейностите на операторите на разпределителни системи следва да бъдат наблюдавани, за да не им се дава възможност да се възползват от вертикалната си интеграция по отношение на конкурентното си положение на пазара, особено по отношение на битовите и малките небитови клиенти.

[...]

(30) За да функционира правилно вътрешният пазар на природен газ, регулаторите на енергия следва да могат да вземат решения по отношение на всички важни въпроси, свързани с регулирането, и да бъдат напълно независими от каквито и да е други обществени или частни интереси. Това не възпрепятства нито съдебния контрол, нито парламентарния надзор в съответствие с конституционното право на държавите членки. [...]

[...]

(32) Националните регулаторни органи следва да бъдат в състояние да определят или одобряват тарифите или методиките, на които се основава изчисляването на тарифите, въз основа на предложение от оператора на газопреносната система или оператора(ите) на разпределителни системи или оператора на система за втечен природен газ (ВПГ), или въз основа на предложение, договорено между този/тези оператор(и) и ползвателите на мрежата. При изпълнение на тези задачи националните регулаторни органи следва да гарантират, че тарифите за пренос и разпределение са недискриминационни и отразяват разходите, и следва да вземат предвид дългосрочните, маргиналните, избегнатите мрежови разходи от мерките за управление на търсенето.

[...]

(40) В интерес на сигурността на доставките балансът между предлагане и търсене в отделна държава членка следва да се наблюдава и това наблюдение следва да бъде последвано от доклад за положението на общностно равнище, като се отчита междусистемният капацитет между зоните. Такова наблюдение следва да се извършва достатъчно своевременно, за да се даде възможност за вземане на подходящи мерки, ако сигурността на доставките е изложена на риск. Изграждането и поддържането на необходимата инфраструктура на мрежата, включително на междусистемен капацитет, следва да допринесе за гарантирането на стабилни доставки на газ“.

6 Член 1, параграф 1 от тази директива определя предмета на последната, както следва:

„Настоящата директива установява общи правила за преноса, разпределението, доставката и съхранението на природен газ. Тя определя правилата, свързани с организацията и функционирането на сектора на природен газ, достъпа до пазара, критериите и процедурите, приложими при предоставянето на разрешения за пренос, разпределение, доставка и съхранение на природен газ, както и експлоатацията на системите“.

7 Член 32 от посочената директива, озаглавен „Достъп на трети страни“, предвижда в параграф 1:

„Държавите членки осигуряват прилагането на система за достъп на трети страни до газопреносната и газоразпределителната система и съоръженията за ВПП, на базата на публикувани тарифи, приложими за всички привилегирани клиенти, включително предприятията за доставка, и които се прилагат обективно и без дискриминация между ползвателите на системата. Държавите членки гарантират, че тези тарифи или методиките, които определят изчисляването им, са одобрени преди влизането им в сила в съответствие с член 41 от регулаторен орган, посочен в член 39, параграф 1, и че тези тарифи и методиките, когато се одобряват само методиките, са публикувани преди влизането им в сила“.

8 Член 40 от същата директива, озаглавен „Общи цели на регулаторния орган“, гласи:

„При изпълнение на регулаторните функции, посочени в настоящата директива, регулаторния орган взема всички подходящи мерки за постигане на следните цели в рамките на своите задължения и правомощия, установени в член 41, в тясно сътрудничество с други релевантни национални органи, включително органите по конкуренция, когато това е необходимо, без да се засяга тяхната компетентност:

а) насърчаване, в тясно взаимодействие с Агенцията, регулаторните органи на другите държави членки и Комисията, на развитието на конкурентен, сигурен и устойчив от екологична гледна точка вътрешен пазар на природен газ в рамките на Общността, както и на ефективното отваряне на пазара за всички клиенти и доставчици в Общността, и осигуряване на подходящи условия за ефективното и надеждно функциониране на газопреносните мрежи, като се отчитат дългосрочните цели;

[...]

г) съдействие за постигане по най-разходоефективен начин на развитието на сигурни, надеждни и ефикасни недискриминационни системи, които са ориентирани към потребителите, съгласно общите цели на енергийната политика, енергийната ефективност, както и интеграцията на широко мащабното, така и на малко мащабното производство на газ, от възобновяеми енергийни източници и разпределено производство както в газопреносните, така и в газоразпределителните мрежи;

[...]“.

- 9 Съгласно член 41 от Директива 2009/73, озаглавен „Задължения и правомощия на регулаторния орган“:

„1. Регулаторният орган има следните задължения:

- а) да определя или одобрява, в съответствие с прозрачни критерии, тарифи за пренос или разпределение или техни методики;
- б) да осигурява изпълнението от страна на операторите на газопреносни и газоразпределителни системи и, при необходимост, на собствениците на системи, както и на всички предприятия за природен газ, на задълженията им съгласно настоящата директива и съответното законодателство на Общността, включително по отношение на въпроси от трансграничен характер;

[...]

4. Държавите членки гарантират, че регулаторните органи разполагат с правомощията, които им позволяват да изпълняват задълженията, посочени в параграфи 1, 3 и 6 ефективно и без забавяне. За тази цел регулаторният орган има най-малко следните правомощия:

- а) да издава обвързващи решения за предприятията за природен газ;

[...]

6. Регулаторните власти следва да отговарят за фиксирането или одобрението, достатъчно време преди влизането в сила на такива методики, поне на методиките, които се използват за изчисляването или постановяването на условията за:

- а) свързване и достъп до националните мрежи, включително тарифите за пренос и разпределение, както и реда, условията и тарифите за достъп до съоръженията за ВПГ. Тези тарифи или методики позволяват да се направят необходимите инвестиции в мрежите и съоръженията за ВПГ по начин, който позволява тези инвестиции да обезпечат трайността на мрежите и съоръженията за ВПГ;

[...]

10. Регулаторните органи имат правомощията да изискват от операторите на газопреносни системи, на системи за съхранение, на мрежи за ВПГ и на газоразпределителни системи при необходимост да променят реда и условията, включително тарифите и методиките, посочени в настоящия член, за да се гарантира, че те са пропорционални и приложени по недискриминационен начин. [...]

11. Страна, която има оплакване срещу оператор на газопреносна система, система за съхранение, за ВПГ или газоразпределителна система във връзка със задълженията на оператора съгласно настоящата директива, може да отнесе жалбата си към регулаторния орган, който, действайки като орган за уреждане на спорове, излиза с решение в срок от два месеца от получаване на жалбата. [...]

[...]“.

Директива 2009/72/ЕО

- 10 Директива 2009/72/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 2003/54/ЕО (ОВ L 211, 2009 г., стр. 55) предвижда в член 37, параграф 11, че „[с]трана, която има оплакване срещу оператор на преносна или разпределителна система във връзка със задълженията на този оператор съгласно настоящата директива, може да отнесе жалбата си към регулаторния орган, който, в качеството си на орган по уреждане на спорове, излиза с решение в срок от два месеца след получаване на жалбата“.

Френското право

- 11 Член L.134-20 от Code de l'énergie (Кодекс на енергетиката) в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство, предвижда във втора и трета алинея:

„Решението на Комитета [за уреждане на спорове и санкции)], което може да бъде съпроводено с имуществени санкции, трябва да е мотивирано и да определя условията за техническо и финансово уреждане на спора, при които се осигурява при необходимост достъпът до мрежите, съоръженията и оборудването, посочени в член L. 134-19, или тяхното ползване.

Комитетът може да определи по обективен, прозрачен, недискриминационен и пропорционален начин условията за достъп до посочените мрежи, съоръжения и оборудване или условията за тяхното ползване, когато това е необходимо за решаването на спора“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 12 Poweo и Direct énergie, две дружества, които доставят природен газ, са сключили съответно на 21 юни 2005 г. и на 21 ноември 2008 г. с GRDF, оператор на газоразпределителната система във Франция, два договора за пренос по газоразпределителната система (наричани по-нататък „разглежданите договори“). Впоследствие Poweo и Direct énergie стават Poweo-Direct énergie, а след това — Direct énergie.
- 13 Разглежданите договори съдържат клауза за посредничество, която задължава доставчиците в рамките на т.нар. „единични“ договори с крайния клиент, тоест договори, съчетаващи аспектите на доставка и газоразпределение, да предоставят услуги по посредничество за сметка на GRDF на крайните клиенти, без да може да се договарят цената или условията за извършване на тези услуги. От представената пред Съда преписка е видно, че доставчиците е трябвало да събират от крайните клиенти сумите, дължими от последните по тарифата за предоставяне на услугите по разпределение, извършвани от GRDF, след което да му ги превеждат. Доставчиците обаче са били длъжни да превеждат тези суми, дори крайният клиент да не ги е заплатил. Така посредством клаузата за посредничество GRDF прехвърля риска от неплащане на Direct énergie.
- 14 На 22 юли 2013 г. Direct énergie сезира Comité de règlement des différends et des sanctions (Комитет за уреждане на спорове и санкции), създаден към CRE (наричан по-нататък „Cordis“), тъй като счита, че клаузата за посредничество е в противоречие с приложимата национална правна уредба. Това дружество иска от Cordis, от една страна, да разпорежи на GRDF да приведе своите споразумения в съответствие с правната уредба, приложима към енергийния сектор, и от друга страна, да определи тарифата за услугите по посредничество, извършвани от доставчика за сметка на оператора на системата в рамките на единичния договор, сключен с крайния клиент. В хода на производството Cordis изслушва Eni Gas, друго дружество, което доставя природен газ.

- 15 Като приема, че клаузата за посредничество е в противоречие с приложимата национална правна уредба, с решение от 19 септември 2014 г. Cordis разпорежда на GRDF да изпрати на Direct énergie „допълнително споразумение [към разглежданите договори], с което да се възстанови договорното положение, такова каквото е трябвало да бъде, ако [тези договори] са били ab initio в съответствие с действащата правна уредба“. Освен това Cordis уточнява, че компетентността му обхваща целия период на повдигнатия пред него спор, без да се изключва прилагането на релевантните в тази област правила за погасителна давност, независимо от датата на възникването му между страните.
- 16 GRDF, Direct énergie и Eni Gas подават поотделно жалби срещу това решение пред Cour d'appel de Paris (Апелативен съд, Париж, Франция).
- 17 С решение от 2 юни 2016 г. Cour d'appel de Paris (Апелативен съд, Париж) потвърждава по същество решението на Cordis. Този съд разпорежда на GRDF да предложи допълнително споразумение към разглежданите договори, съгласно което да се счита, че клаузата за посредничество никога не е съществувала. Освен това посочената юрисдикция задължава GRDF да заплати на Direct énergie справедливо и пропорционално възнаграждение с оглед на разходите, избегнати за посредническите услуги, предоставяни от Direct énergie на неговите клиенти, считано от деня на подписването на посочените договори.
- 18 GRDF обжалва това решение пред запитващата юрисдикция, Cour de cassation (Касационен съд, Франция). Сред оплакванията на GRDF срещу решението на Cour d'appel de Paris (Апелативен съд, Париж) се съдържа основание, според което по същество правото на Съюза не допуска обратно действие на приетото от Cordis решение към момент, предхождащ възникването на спора.
- 19 Като се позовава на решение от 13 март 2008 г., Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening и др. (C-383/06—C-385/06, EU:C:2008:165, т. 55), запитващата юрисдикция припомня, че Съдът е потвърдил принципа на правна сигурност и е приел, че той може да има предимство пред ефективността на правото на Съюза.
- 20 При тези обстоятелства Cour de cassation (Касационен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли Директива 2009/73[...], и по-специално член 41, параграф 11, да се тълкува в смисъл, че изисква при уреждането на спор регулаторният орган да разполага с правомощието да вземе решение, което се прилага към целия период, обхванат от повдигнатия пред него спор, независимо от датата на възникването му между страните, и по-специално да определи последиците от несъответствието на договор с разпоредбите на Директивата посредством решение, чието действие обхваща целия период на договора?“.

Относно компетентността на Съда

- 21 В заседанието пред Съда GRDF поддържа, че настоящият спор се отнася до извършване на услуги от доставчик на природен газ в полза на оператор на газопреносна система и че такова извършване на услуги не попада в приложното поле на Директива 2009/73. Тази директива урежда само предоставянето на услуги от оператор на газопреносна система в полза на доставчиците.
- 22 Този довод не може да се приеме.

- 23 Съгласно член 1 от Директива 2009/73 тя установява общи правила за преноса, разпределението, доставката и съхранението на природен газ. Тя определя правилата, свързани с организацията и функционирането на сектора на природен газ, достъпа до пазара, критериите и процедурите, приложими при предоставянето на разрешения за пренос, разпределение, доставка и съхранение на природен газ, както и експлоатацията на системите.
- 24 Член 32, параграф 1 от Директива 2009/73 предвижда, че държавите членки осигуряват прилагането на система за достъп на трети страни до газоразпределителната система за всички привилегирани потребители, включително предприятията за доставка. Тази система, основаваща се на публикувани тарифи, трябва да се прилага обективно и без дискриминация между ползвателите на мрежата. За тази цел член 41, параграф 1, букви а) и б) от посочената директива възлага на регулаторния орган задачата да определя или одобрява, в съответствие с прозрачни критерии, тарифи за разпределение или техни методики за изчисление и да осигурява изпълнението от страна на операторите на газоразпределителни системи на задълженията им по тази директива. По силата на член 41, параграф 10 от същата директива регулаторният орган има правомощието да изисква от операторите на системите при необходимост да променят реда и условията за свързване и достъп, както и тарифите. Освен това съгласно член 41, параграф 11 от Директива 2009/73 всяка страна, която има оплакване срещу оператор на газоразпределителна система във връзка със задълженията на посочения оператор съгласно тази директива, може да отнесе жалбата си към регулаторния орган, който действа като орган за уреждане на спорове (наричан по-нататък „органът за уреждане на спорове“) и приема обвързващо решение в срок от два месеца от получаване на жалбата.
- 25 От акта за преюдициално запитване обаче е видно, че спорът пред Cordis между Direct énergie, доставчик на природен газ, и GRDF, оператор на газоразпределителната система във Франция, по същество се отнася до задължението, което GRDF е наложило на Direct énergie като условие за достъп до френската газоразпределителната система да понася риска от неплащане, свързан със сумите, дължими от крайните клиенти по тарифата за разпределение на природен газ. Преюдициалното запитване се основава на съображението, че подобна практика е несъвместима с разпоредбите на Директива 2009/73. Следователно спорът попада в приложното поле на Директива 2009/73.
- 26 От изложеното по-горе следва, че Съдът има компетентност да отговори на преюдициалния въпрос.

По преюдициалния въпрос

- 27 Най-напред следва да се отбележи, че преюдициалното запитване се основава на схващането, че договорната практика на оператор на газоразпределителна система, състояща се в налагането на задължение на доставчик на природен газ като условие за достъп до националната газоразпределителната система да понася риска от неплащане, свързан със сумите, дължими от крайните клиенти по тарифата за разпределение на природен газ, е несъвместима с разпоредбите на Директива 2009/73. Доколкото това схващане не е оспорено пред Съда, разглеждането на поставения въпрос почива на същото схващане.
- 28 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали Директива 2009/73 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска действието на решение на орган за уреждане на спорове, посочен в член 41, параграф 11 от тази директива, да обхваща и положението на страните по спора, с който този орган е сезиран, което е съществувало между тях преди възникването на спора, по-специално що се отнася до договор за пренос на природен газ, с което решение е разпоредено на страна по посочения спор да приведе този договор в съответствие с правото на Съюза за целия срок на договора.

- 29 Следва да се припомни, че по силата на член 41, параграф 11 от Директива 2009/73 всяка страна, която има оплакване срещу оператор на газоразпределителна система във връзка със задълженията на посочения оператор съгласно тази директива, може да отнесе жалбата си към регулаторния орган, който действа като орган за уреждане на спорове и приема обвързващо решение в срок от два месеца от получаване на жалбата.
- 30 Съгласно постоянната практика на Съда както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки с оглед на определянето на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза, при което да се отчита не само съдържанието, но и контекстът ѝ и целта, преследвана с правната уредба, от която тя е част (решение от 23 май 2019 г., *WB*, C-658/17, EU:C:2019:444, т. 50 и цитираната съдебна практика).
- 31 Както правилно констатира запитващата юрисдикция, текстът на член 41, параграф 11 от Директива 2009/73 не уточнява какво е действието във времето на решенията, приети от органа за уреждане на спорове, и по-специално дали тези решения могат да имат действие преди възникването на спора.
- 32 Що се отнася до контекста, в който се вписва тази разпоредба, следва да се припомни, че член 41, параграф 1, буква б) от Директива 2009/73 възлага на регулаторния орган задачата да осигурява изпълнението от страна на операторите на газоразпределителни системи на задълженията им по тази директива. Сред задълженията на оператора на системата е и произтичащото от член 32, параграф 1 от посочената директива задължение да прилага системата за достъп на трети страни до газоразпределителната система обективно и без дискриминация между ползвателите на мрежата.
- 33 За да се даде възможност на тези регулаторни органи да изпълняват посочената задача, по силата на член 41, параграф 10 от Директива 2009/73 държавите членки гарантират, че същите органи разполагат с необходимите правомощия, сред които е правомощието за приемане на обвързващи решения по отношение на предприятията за природен газ, с цел последните да могат да променят при необходимост реда и условията за свързване и достъп, както и по-специално тарифите, така че те да са пропорционални и да се прилагат недискриминационно.
- 34 Що се отнася до целта, преследвана от Директива 2009/73, тя се състои в постигането на изцяло и реално отворен и конкурентен вътрешен пазар на природния газ, на който всички потребители могат да избират свободно доставчиците си и на който всички доставчици могат да доставят свободно стоката си на своите клиенти (вж. в този смисъл решение от 7 септември 2016 г., *ANODE*, C-121/15, EU:C:2016:637, т. 26). Във връзка с това, както следва от член 1 от тази директива, тя има за цел да установи общи правила за преноса, разпределението, доставката и съхранението на природен газ (вж. в този смисъл определение от 14 май 2019 г., *Acea Energia и др.*, C-406/17—C-408/17 и C-417/17, непубликувано, EU:C:2019:404, т. 54). В съображения 4, 6, 25 и 40 от посочената директива е изразена в това отношение волята на законодателя на Съюза да осигури недискриминационен достъп до газоразпределителните системи (вж. в този смисъл решение от 22 октомври 2013 г., *Essent и др.*, C-105/12—C-107/12, EU:C:2013:677, т. 65).
- 35 При това положение следва най-напред да се отхвърли доводът на GRDF, че решенията на органа за уреждане на спорове са административни решения, които не могат да породят действие преди възникването на спора между страните. Подобно тълкуване би било в противоречие с целите на Директива 2009/73 и би възпрепятствало полезното ѝ действие. Подобно на изложеното от Европейската комисия в писменото ѝ становище, следва да се припомни постоянната практика на Съда, съгласно която задължението да се гарантира пълно действие на правото на Съюза, по-специално като се заличат последиците от нарушение на

правото на Съюза, се носи както от националните юрисдикции, така и от всички органи на съответната държава членка в рамките на съответните им правомощия, включително от административните органи (вж. този смисъл решения от 12 юни 1990 г., Германия/Комисия, C-8/88, EU:C:1990:241, т. 13, от 7 януари 2004 г., Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, т. 64 и от 4 декември 2018 г., Minister for Justice and Equality и Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, т. 38 и 39).

- 36 По-нататък, по силата на член 41, параграф 11 от Директива 2009/73 органът за уреждане на спорове несъмнено трябва да приеме решение в срок от два месеца след получаването на жалбата. Все пак, противно на поддържаното от GRDF в писменото му становище, това не означава, че този орган не може да приема решения, чието действие да обхваща период, предхождащ възникването на спора между страните. Всъщност процесуалните срокове не оказват никакво влияние върху евентуалната промяна на действието във времето на решението на органа за уреждане на спорове.
- 37 Накрая, що се отнася до значението на факта, че в случая разглежданите договори са сключени преди влизането в сила на Директива 2009/73, следва да се припомни, че последната не създава нов правен режим, а е пряко продължение на Директива 2003/55, която е отменена и заменена с Директива 2009/73. В този смисъл последната директива преследва същите цели като Директива 2003/55 и не изменя съдържанието на нейните разпоредби по същество, по-специално разпоредбите относно достъпа до газоразпределителната система, предвидени съответно в член 18 от Директива 2003/55 и в член 32 от Директива 2009/73 (вж. в този смисъл решение от 26 март 2015 г., Комисия/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, т. 37).
- 38 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че разглежданите договори са сключени през 2005 г. и 2008 г., тоест след 1 юли 2004 г., на която дата държавите членки е трябвало да приложат Директива 2003/55 по силата на член 33, параграф 1 от нея.
- 39 От изложеното по-горе следва, че действието на решение на орган за уреждане на спорове, посочен в член 41, параграф 11 от тази директива, обхваща положението на страните по спора, с който този орган е сезиран, което е съществувало между тях преди възникването на спора. Така тази разпоредба допуска решение, с което на страна по посочения спор се разпорежда да приведе договора за пренос в съответствие с правото на Съюза за целия срок на договора.
- 40 Това тълкуване на член 41, параграф 11 от Директива 2009/73 не се опровергава от принципа на правна сигурност, нито от принципа на защита на оправданите правни очаквания, на които принципи се позовава GRDF.
- 41 Когато държавите членки приемат мерки, с които прилагат правото на Съюза, те трябва да спазват общите принципи на това право (решение от 7 август 2018 г., Ministru kabinetu, C-120/17, EU:C:2018:638, т. 48 и цитираната съдебна практика).
- 42 Следва да се припомни, че принципът на правната сигурност изисква, от една страна, правните норми да бъдат ясни и точни и от друга страна, прилагането им да е предвидимо за правните субекти (вж. в този смисъл решение от 11 септември 2019 г., Călin, C-676/17, EU:C:2019:700, т. 50 и цитираната съдебна практика).
- 43 В това отношение Съдът несъмнено е приел, от една страна, че може по изключение и поради императивни съображения за правна сигурност временно да отложи последиците, изразяващи се в неприлагането на национално право, противоречащо на норма на правото на Съюза, и от друга страна, че може по изключение да се допусне при спазване на условия, които единствено Съдът следва да определи, и при наличието на императивни съображения, свързани със защитата на околната среда и сигурността на електроснабдяването на съответната държава членка, националната юрисдикция да приложи националната разпоредба, която ѝ позволява да

запази някои последици на отменения национален акт (вж. в този смисъл решение от 29 юли 2019 г., *Inter-Environnement Wallonie и Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, т. 177—179).

- 44 Дори да се приеме обаче, че доводите на GRDF трябва да се разбират като съдържащи искане в този смисъл, следва от самото начало да се изключи възможността да се допусне запитващата юрисдикция да ограничи във времето последиците от отмяната на акт на вътрешното право, противоречащ на правото на Съюза. Всъщност запитващата юрисдикция не е посочила конкретни обстоятелства, от които да могат да се установят специфични рискове от правна несигурност, които биха възникнали вследствие на обстоятелството, че действието на решенията на Cordis по член 41, параграф 11 от Директива 2009/73 обхваща положението на страните по спора, с който този орган е сезиран, което е съществувало между тях преди възникването на спора (вж. по аналогия решение от 27 юни 2019 г., *Belgisch Syndicaat van Chiropraxie и др.*, C-597/17, EU:C:2019:544, т. 59 и цитираната съдебна практика).
- 45 Накрая, GRDF се позовава на принципа на защита на оправданите правни очаквания, доколкото в случая икономическите оператори са имали оправдани очаквания относно законосъобразността на договорите за пренос въз основа на договарянето им под егидата и контрола на CRE по силата на член 41, параграф 6, буква а) от Директива 2009/73.
- 46 В това право да се позове на принципа на защита на оправданите правни очаквания, има всеки правен субект, у когото национален административен орган е събудил основателни надежди с конкретни уверения, които му е дал (решение от 7 август 2018 г., *Ministru kabinets*, C-120/17, EU:C:2018:638, т. 50 и цитираната съдебна практика).
- 47 При това положение следва да се провери дали актовете на съответния административен орган са събудили в съзнанието на съответния правен субект разумни очаквания, и ако това е така, да се установи дали тези очаквания са оправдани (решение от 7 август 2018 г., *Ministru kabinets*, C-120/17, EU:C:2018:638, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 48 В случая обаче, макар GRDF да твърди, че разглежданите договори за пренос са били договаряни под егидата и контрола на CRE, то не посочва конкретни уверения от страна на този национален орган по отношение на съответствието на разглежданата в главното производство клауза за посредничество.
- 49 Освен това от акта за преюдициално запитване, както и от представеното от Eni Gas писмено становище е видно, че Cordis, който е и органът за уреждане на спорове в областта на електроенергията, посочен в член 37, параграф 11 от Директива 2009/72, е приел, считано от 2008 г., решения в сектора на електроенергията, сравними с решението, разглеждано в главното производство, що се отнася до сектора на природния газ. По този начин и при условие че запитващата юрисдикция провери това, изглежда, че Cordis е решил, че Директива 2009/72 не допуска договорна клауза, с която операторът на електроразпределителна система прехвърля на доставчиците на електроенергия риска от неплащане във връзка с тарифата за разпределение на електроенергия. В това отношение следва да се приеме, че директиви 2009/72 и 2009/73 преследват еднакви цели, сред които е по-специално целта да се осигури недискриминационен достъп до електроразпределителните и газоразпределителните системи (вж. в този смисъл решение от 22 октомври 2013 г., *Essent и др.*, C-105/12—C-107/12, EU:C:2013:677, т. 65).
- 50 От друга страна, съгласно практиката на Съда принципът на защита на оправданите правни очаквания не може да бъде противопоставян, когато е налице ясна разпоредба от правен акт на Съюза, и действия на натоварен с прилагането на правото на Съюза национален орган, които са в противоречие с това право, не биха могли да породят у правния субект оправданото правно

очакване, че ще бъде третиран по начин, противоречащ на правото на Съюза (решение от 7 август 2018 г., *Ministru kabinets*, C-120/17, EU:C:2018:638, т. 52 и цитираната съдебна практика).

- 51 При тези обстоятелства и при условие че запитващата юрисдикция провери това, изглежда, че актовете на регулаторния орган, а именно одобряването на условията за разпределение, включително тарифите по силата на член 41, параграф 6, буква а) от Директива 2009/73, не са могли да създадат оправдани правни очаквания у GRDF, че самата клауза за посредничество е в съответствие с предвидения в тази директива принцип на недискриминационен достъп до разпределителната система.
- 52 От изложените по-горе съображения следва, че на поставения въпрос трябва да се отговори, че Директива 2009/73 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска действието на решение на орган за уреждане на спорове, посочен в член 41, параграф 11 от тази директива, да обхваща и положението на страните по спора, с който този орган е сезиран, което е съществувало между тях преди възникването на спора, по-специално що се отнася до договор за пренос на природен газ, с което решение е разпоредено на страна по посочения спор да приведе този договор в съответствие с правото на Съюза за целия срок на договора.

По съдебните разноски

- 53 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 година относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО трябва да се тълкува в смисъл, че допуска действието на решение на регулаторен орган, действащ като орган за уреждане на спорове, посочен в член 41, параграф 11 от тази директива, да обхваща и положението на страните по спора, с който този орган е сезиран, което е съществувало между тях преди възникването на спора, по-специално що се отнася до договор за пренос на природен газ, с което решение е разпоредено на страна по посочения спор да приведе този договор в съответствие с правото на Съюза за целия срок на договора.

Подписи